Numĕrul 38. Adaus la Numĕrul 202 al „Dreptăţii“ din 17 (29 Septemvre) 1894. Anul I.

FOAIA DE DUMINECĂ

A ḌIARULUI „DREPTATEA“.

Editor: **Dr. Cornel Diaconovich.** Redactor responsabil: **Dr. Valeriu Branisce.**

Procese şi prigoniri nouĕ.

Proc esul părintelui Dr. Lucaciu.

In 22 Septembre n. a. c. s'a ţinut la tribunalul din Sătmar procesul contra părintelui Dr. V. Lucaciu pentru vătĕmarea unui sluşbaş pĕcătos. Procesul s'a sfêrşit cu osêndirea pîrîtului preot român curat şi neplecat. Apĕrătoriul causei române a fost Domnul Coriolan Bredicianu advocat in Lugoş.

Părintele Lucaciu după ce s'a re'ntors de la călĕtoria cu „Memorandul“ de la Viena a convocat in comuna Sisesti o adunare a Românilor aparţinĕtori partidului naţional, cu scopul de a se sfătuí in privinţa mijloacelor de apĕrare a causei, a persoanelor şi a averii, atacate din partea contrarilor nostri politici. Această adunare a disolvat'o fibirĕul A. Schmidt din motivul că punctele din program se referesc la politică. Părintele Lucaciu responsabil pentru convocare a protestat contra ilegalităţii fibirĕului şi in conţelegere cu aderenţii sei a adresat ministrului de interne o scrisoare in care espunĕnd şi motivând despoiarea poporului român de dreptul cel mai cardinal al libertăţii, de dreptul de intrunire, a cerut satisfacţiune multămitoare.

Pentru a arĕta cum se poartă procese la noi in timpul mai nou şi in ce mod au osêndit pe acusatul, dăm mai la vale părerea unui bărbat care cunoaşte bine causa intreagă şi publicăm pe scurt unele lucruri de frunte din pertractarea acestui proces:

Părerea unui competent.

Tribunalul din Sătmar sumuţat de inţelepţii stăpânitori şi luminaţii bărbaţi de stat Tisza şi Apponyi: „ca se sdrobească agitatorii fără milă“ a satisfăcut acestui ordin de persecuţiune intr'un aşa mod cinic in cât justiţia maghiară de sub sistemul actual mai jos se cadă, mai neruşinat sĕ se pună in serviţiul politicei de estirpare a naţionalităţilor, nu se poate.

Legi positive, drepturi garantate in legi, esceptiuni basate pe lege, mijloace de apĕrare prescrise obligătorin in lege — se desconsiderĕ cu o emfasă atât de ridiculoasă şi cu o motivare atât de absurdă in cât ţi ruşine se credi că eşti in palatul justiţiei.

S'a arĕtat din partea apĕrărei că tribunalul nu mai are puterea de a judeca, de a funcţiona ca judecătoriă in causă, fiind că imputernicirea ministrului de a ridica acusa e dată procurorului după 3 luni prescrisă in §§. 268 şi 112 a legei criminale, — tribunalul nu decide aceasta cestiune de prescriere, căci nu e posibil se nu admită, dar atunci nu mai putea funcţiona. Deci ca se poată usurpa dreptul de a judeca, unde legea nu-i dă acest drept — simplu incungiură deliberarea cestiunei şi judecă, ca se poată judeca pe Lucaciu.

Lex Lucaciana I.

Acusatul provocat se respundă la interogatoriu, respunde in limba sa. Fireşte, e oprit.

Procurorul revoltat se ridică şi propune: Acusatului sĕ i-se conceadă a vorbí şi a se apĕra numai ungureşte şi dacă nu va voi sĕ i-se detragă cuvêntul şi dacă nici atunci nu va vorbí ungureşte sĕ se declare de denegător cerbicos a respunsului şi lipsit de dreptul a se apĕra.

Cele mai lămurite motive naturale şi din lege insocite de o consternaţiune şi indignaţiune civică şi naţională — cari chiar tot ungurii de faţă le-au aprobat — rĕmaseră zădarnice şi tribunalul a adus hotărîre in sensul propunerei Dlui procuror.

Lex Lucaciana II.

§-ul 263 al codului criminal indreptăţeşte pe acusatul „care ar fi vătĕmat onoarea unui oficiant public“ ca şi in casul concret — ca el se poată dovedí adevĕrul celor ce a ḑis despre oficiant. Exceptio veritatis.

Ministrul de interne numai pentru acest scop a dat plenipotenţă procurorului, căci szolgabireul Schmidt a declarat că nu-şi caută onoarea sa.

Apĕrătoriul presentă acte şi martori ca se dovedească adevĕrul vătĕmărilor incriminate, deci vré sĕ se folosească de un drept basat pe lege şi Dl procuror se opune sub cuvênt că Lucaciu când nu voeşte se vorbească ungureşte, apĕrătoriul nu are drept se aducă doveḑi.

Inzĕdar a fost combătut procurorul cu legea apriată şi reflectat la insuşi scopul plenipotenţiei din partea ministrului, tribunalul respinge probarea adevĕrului.

Lex Lucaciana III.

Estmod legile puri şi drepturile cetăţeneşti se nimicesc din orbia de persecuţiune.

Momente de la pertractare.

Presidentul incepe interogatoriul cu părintele Lucaciu.

Presidentul: Recunoşti traducerea epistolei Dtale către ministrul de interne de corectă?

Dr. Lucaciu: (româneşte) On. Tribunal! Nu recunosc in cele audite acele ce eu am scris ministrului, pentru că eu am scris româneşte şi rog ca româneşte sĕ fiu intrebat.

Presid. intrerupe: Eu nu inţeleg ce vorbeşti. Nu ştiu româneşte.

Dr. Lucaciu il intrerupe: Ba, ştii, că am vorbit laolaltă, şi Dl asesor Török ştie.

Presid. intrerupe: Dta ştii ungureşte bine, vorbeşte ungureşte.

Dr. Lucaciu: Eu am drept sĕ vorbesc in limba mea maternă. Acest drept se cuprinde in art. de lege 44 din 1868 despre egala indreptăţire a naţionalităţilor. (Deschide legea şi ceteşte legea in limba maghiară § 8: In procedura criminală judele indeplineşte funcţiunile procedurii, ascultă părţile in limba lor)...

Presid. intrerumpe şi provoacă procurorul se-şi facă propunerea.

Procurorul propune:

I. Acusatul sĕ fie oprit a respunde in altă limbă de cât in limba maghiară.

2. Dacă nu se va supune, sĕ i-se detragă cuvêntul.

3. Dacă nici după detragerea cuvêntului nu se va conforma, sĕ se declare de cerbicos denegătoriu (makacs tagadó) şi sĕ fie lipsit de dreptul de a se apĕra.

Apĕrătoriul **C. Bredicean**: Mărturisesc, că la moment sunt confus de suprindere şi consternaţiune. Am pertractat inaintea mai multor tribunale şi până in acest moment nu am audit o asemene propunere, ci in tot locul fără nici o obiecţionare s'au respectat dreptul acusatului a vorbi in limba sa maternă. Aşa la Arad, Lugoş, Caransebeş, Timişoara, Braşov, Budapesta etc. şi chiar in procesul Memorandului la Clusiu, care oraş, cred, că poate emula cu Sătmarul in privinţa patriotismului, s'a respectat acest drept, ba insuş procurorul suprem a pledat pentru acest drept.

Dacă ar fi sĕ fac contrapropunere nu mi-ar rĕmânĕ alta, de cât sĕ-mi iau pălăria şi sĕ părăsesc atmosfera unde se presentă astfel de propuneri diametral opuse disposiţiunilor legei.

Dacă aşi fi lipsit de adevĕrat patriotism, atunci nu ar trebuí se opugnez de fel propunerea Dlui procuror, căci primind'o on. tribunal ar compromita in modul cel mai dejositoriu justiţia ţerei.

Tribunalul nici nu e competent a aduce hotărîre asupra unui drept public garantat in legea fundamentală. Noi nu suntem cetăţeni concesionaţi ai ţerei, ci chiar după § 1 al legii de naţionalitate, suntem cetăţeni egal indreptăţiţi ai patriei.

Statul nu are drept se prescrie nimenui limba. Noi nu cerem de la patriă limbă, pentru că, mulţam lui Ddeu, avem şi o iubim mai pre sus de ori şi care instituţiune de stat.

Propunerea procurorului fiind in contraḑicere cu litera şi spiritul legei şi neavênd nici o legătură cu causa de sub pertractare şi cu procedura in pertractare, nici nu poate forma obiect de deliberare a tribunalului. Prin urmare rog a o respinge, căci altcum toată posibilitatea apĕrării acusatului este eludată şi dejudecarea causei e scoasă de sub terenul legii, ear eu, pre cum şi acusatul cu alte arme neputêndu-ne lupta şi apĕra

pe alt teren, insuşi legalitatea judecăţii nu am putea-o recunoaşte. Contra propunere nu aflu de demn a face.

Procurorul combate.

Tribunalul sa retrage şi după deliberare de două oare vine cu decisul formulat in scris din cuvênt in cuvênt aşa pre cum l'a propus şi motivat procurorul.

Apěrătoriul insinuă contra hotărîrii nulitate şi apoi ḍice: Rolul clientului meu in acest proces s'a terminat; îmi remâne mie ca apěrătoriu sě fac şi mai departe propuneri referitoare la pertractarea causei.

Când am făcut obiecţiunea de prescripţiune ni-a suspiţionat Dl procuror, că vrem sě scăpăm de responsabilitate. Ca sě afle Dsa cât de tare s'a inşelat, pe basa §. 263 al legii penale, am onoare a declara, că in partea acusatului se susţin in cuvênt şi cuprins tot ce e scris in epistola incriminată şi primesc sarcina de a dovedí, că toate sunt purul adevěr.

Legea declară de nepunibil pe cel-ce afirmă vr'o faptă criminală sau dehonestătoare faţă de un amploiat şi dovedeşte adevěrul asertiunilor sale. Raţiunea acestei legi este interesul public. De acest interes fiind condus clientul meu şi când a scris epistola incriminată şi de present, va dovedí tot ce e cuprins in această epistolă. Spre acest scop rog a cita inaintea on. tribunal: 1) pe Dl fibirěu Alecsandru Schmidt. 2) Martorii insemnaţi in lista alăturată. 3) A procura din archivul on. tribunal, a fibirěiatului din Baia-mare şi a comitatului Sătmar documentele insemnate tot in acea listă.

După cetirea listei apěrătoriul o predă tribunalului.

Procurorul combate.

După prânḍ presidentul publică decisiunea sa, care consună din cuvênt in cuvênt cu contrapropunerea procurorului şi prin aceasta s'a respins deliberarea meritorială asupra admiterii sau neadmiterii probării adevěrului.

Apěrătoriul insinuă recurs de nulitate.

Urmează cetirea fasiunii părintelui Lucaciu, dată la protocol inaintea fibirěului A. Schmidt şi se dă cetire protocolului de ascultare luat cu părintele Lucaciu de judele de investigaţiune. Din ambele protocoale se constată, că părintele Lucaciu a denegat rěspunsul, fiind că n'a fost ascultat in limba sa maternă.

Acusatul a avut drept la aceasta, căci un decis Curial sună astfel:

„Dacă acusatul, de şi ştie perfect limba statului, totuş se foloseşte la pertractarea finală de limba sa maternă, cea română, şi a denegat a respunde in limba maghiară folosindu-se prin aceasta numai de dreptul dat lui prin lege, pentru că s'a folosit de acest drept legal al său şi l'au eserciat nu se poate face din partea tribunalului nici o observare judecătorească şi deosebit nu poate forma obiect de amintire nici chiar in motivele unei sentenţe.“

Această decisiune curială s'a adus intr'un proces criminal nru 35692/1890 pertractat aici in Sătmar inaintea tribunalului din Sătmar in causa tot contra părintelui Lucaciu pentru agitaţiune in anul 1890.

E foarte dureros on. tribunal că eu de la Lugoş trebue se vin se ve aduc decisiunile inaltei Curie cari se află inaintea ochilor DVoastre in archivul tribunalului.

Şi cum stăm cu plenipotenţa de la in. ministeriu? Fibirěul Schmidt nu-şi caută omenia, dar' ministrul, carele voeşte se vină in curat cu faptul, că om de omenie, amploiat cinstit este Dl Schmidt sau ba, pentru că lui nu e indiferent ca amploiaţii publici, subalternii sei merită sau nu increderea publică, cum va ajunge a fi lămurit despre aceasta, dacă Dl procuror nu admite ca se dovedească acusatul aceea ce a afirmat despre numitul fibirěu in epistola incriminată?

De se va termina aşa pertractarea, pre cum voeşte Dl procuror, purificarea, rehabilitarea fibirěului Schmidt nu poate esista in faţa nimerui. E ne mai pomenit, ca un procuror care are mandat de la ministrul ca in numele interesului public se urmărească pe unul care a vătěmat onoarea unui oficiant public, se impedece dovedirea adevěrului, garantat acusatului şi in legea positivă. Aceasta nu o va puté Dl procuror respunde nici faţă de ministrul, nici, faţă de publicitate, sub al cărei controlă stă după lege activitatea şi purtarea ori şi cărui funcţionar public.

Dl procuror, care se fereşte de dovedirea adevěrului, el a avut curagiul a arunca părintelui Lucaciu in faţă, că vré sě se subtragă de la responsabilitate.

La cas dacă on. tribunal nu ar admite esceptio veritatis, clientul m'a dispensat de a funcţiona mai departe ca apěrătoriu in aceasta causă.

Procurorul stă inlemnit. Publicul fără deosebire a erupt in aprobări vii.

Tribunalul s'a retras şi după $^1/_2$ oară a venit cu decisiunea formulată in scris intru toate consunătoare cu propunerea procurorului şi cu motivele lui.

Asupra prescripţiunii nu s'a pronunţat şi dovedirea adevěrului nu a admis-o.

Apěrătoriul Bredicean declară, că in urmarea decisiunii on. tribunal luându-i-se toate armele legale de apěrare, conform declaraţiunii de mai nainte, pre cum in cinste s'au presentat aşa in toată cinstea se recomândă şi cu aceasta s'a depărtat din sala de pertractare.

Procurorul şi-a ţinut pledarea finală şi a propus osândirea părintelui Lucaciu; ear' tribunalul a publicat in ḍiua următoare sentenţa, prin care

părintele Dr. Vasilie Lucaciu a fost condamnat la şese luni arest şi 200 fl. amendă in bani.

Procesele „Dreptăţii“.

Svonirile de pân acum s'au adeverit. Procurorul de stat de la tribunalul reg. din loc a dat intâia sa pîră contra „Dreptăţii“ şi a „Foaiei de Duminecă“. Pîra groasă de vre 30 de coale scrise se acaţă de mai mulţi articoli şi de mai multe corespondenţe şi reproduceri. Tribunalul ca judecătorie de presă a lăsat prin servitoriul său pîra in casa primredactorului acestor foi, Dl Dr. V. Branişce, de şi Dsa este legat de pat in urmarea unui greu morb cerbicos. Pertractarea procesului s'a stătorit pe ḍiua de 11 Octombre nou 1894.

Referitoriu la acest proces „Dreptatea“ din 26 Sept. scrie următoarele:

„Guvernul maghiar a fost in prigonirile sale politice pân' acum sfěrnar, acum devine toptanist.

Pân' acum când punea ochii pe un ḍiariu naţional nemaghiar îi incrimina câte un articol şi arangia o „pertractare finală“.

FOIŞOARA.

Pui de lei.

Eroi au fost, eroi sunt incă,
Şi-or fi, in neamul românesc,
Căci rupţi sunt ca din tare stâncă
Românii ori şi unde cresc.
E viţa noastră făurită
De doi bărbaţi cu braţe tari,
Şi cu voinţa oţelită,
Cu minţi deştepte, inimi mari.
Şi unu-i Decebal cel harnic,
Ear celalalt Traian cel drept,
Ei pentru vatra lor, amarnic
Au dat cu atâţia duşmani pept.
Şi din aşa părinţi de samă
In veci s'or naşte luptători,
Ce pentru patria lor mamă
Vor sta ca vrednici următori.
Au fost eroi şi-or se mai fie, ce-or frânge duşmanii cei rei.
Din coapsa Daciei şi-a Romei in veci s'or naşte pui de lei!

Ioan Neniţescu.

Doine din Bănat.

— Culese de Iulian Puticiu inv. in Pobda. —

Brata meu de astă vară
Mě roagă se-l iubesc iară,
Poate că cu dracu o ştí
De io iară l'oi iubí;
Poate că cu dracu o face
De io iară m'oi intoarce.

Brata cu cojoc de mel
Gândeşte că mi de el,
Da mie nu mi de el
Cum nu-i lupului de mel.

Brata cu căciulă neagră
De ce porţi cămaşă neagră?
Lasă port c'aşa mi dragă
Că mi muerea beteagă,
Mi beteagă sau nu-i bună
N'au spălat cămeşi de-o lună.

—

Frunḍă verde stejerel
Când eram eu tinerel,
Lu-am satul de-a lungul
De-a lungul şi de-a latul;
Care mândră mě vedea
Cu mânuţa că-mi făcea,
Porţile că-mi deschidea
Focu 'n vatră îl desvălea,
Făclii pe masă punea
In casă că mě poftea,
Şi din gură că-mi ḍicea:
Vino badeo pe acolea,
Că tu eşti de sama mea;
Şi cu vin că mě cinstea
Nume mie că-mi punea,
Spate late de voinic
Buze moi de copil mic. —
Frunḍă verde lemn dubit
După ce-am inbětrânit,
Lu-am satul de-a lungul
De-a lungul şi de-a latul;
Care mândră mě vedea
Ca pe câni mě hîcăia
Şi din gură că-mi ḍicea:
Ce cauţi bade pe acolea
Că nu eşti de sama mea;
Porţile că-mi inchidea
Făcliile le stingea,
Focu 'n vatră îl invělea
Nume mie că-mi punea:
Spate late incorjobate
Buze moi dăbălăzate.

Acum lucrează cu toptanul, acum incriminează cu seria!

Astfel a inceput se procedă contra diariului nostru, căruia îi intentează serii de procese de presă.

Pân' acum avem două serii. Prima seriă conține douĕdeci și unu articoli incriminați, a doua preste treideci.

Prima seriă a ajuns deja in stadiul ultim, pertractarea finală e ficsată pe 11 Octombre n., ear' pentru seria a doua se incep acum interogatoriile.

Pe când vom găta cu aceste interogatorii va fi deja seria a treia și a patra in lucrare și diariul nostru va ajunge se sĕrbeze cu finea anului prim al 101-lea articol incriminat.

Cine ne va putea presenta din alt stat „constituțional", in care ocârmueşte de douĕdeci de ani un partid „liberal" un astfel de cas?

Eri seara a lăsat un servitoriu in locuința primredactorului nostru Dr. V. Branişce actul de acusă și citațiunea pentru pertractarea finală. Dicem „a lăsat" fiind că primredactorul nostru, legat incă de odaiă prin cerbicosul sĕu morb, n'a fost dispus se chiteze prin subscriere primirea acelor documente prețioase pentru starea anomală in care trăim.

Actul de acusă conține 51 pagini de coală și e datat din 17 Septembre n., ear decisul tribunalului prin care se admite acusa și se orêndueşte pertractarea finală e datat din 24 Septembre și tot in 24 Septembre a căutat in două rênduri servitoriul tribunalului pe primredactorul nostru.

Prompt serviţiu, nu ne putem plânge!"

Foile străine din loc incă vestesc că acest proces va fi memorabil și pertractarea va ţiné mai multe dile. Eară cei ce vrĕu se fie de faţă au se grigească ca de vreme, cu mai multe dile inainte sĕ se provadă cu bilete de intrare. Se pricepe de sine, că in publicul român mişcarea și interesarea este mare și la pertractare va lua parte multă lume românească din toate ținuturile.

Gendari doritori de ucidere.

Despre grozniciile gendarilor ungurești reg. comise Sâmbĕtă in 21 Septembre n. a. c. in Maierele Timişorii și noi avem un raport deamĕruntul. Insĕ pentru ca se nu ni se poată face nici un feliu de imputare, fiind că este vorba de Români, nu publicăm raportul nostru, ci dăm in traducere românească raportul despre aceste fapte dobitocești publicat in patrioticul diuariu „Südung. Reform" din loc. Acest diuariu scrie următoarele:

Gendari doritori de ucidere. Neagra carte a comandei de gendarmeriă din loc s'a mai imbogățit prin un nou cas, care pune intr'o groaznică lumină disciplina și moralitatea membrilor singuratici ai acestui corp de siguranță. Doi gendari adecă au făcut in suburbiul Maiere o faptă de volniciă, de care s'ar mira lumea foarte chiar și in Abruzzi. (Locuri muntoase in Italia unde sunt mulți tâlhari). In Sâmbĕta trecută gendarii de aici Florian Dringó și Franz Gelencser au căpĕtat poruncă de la comanda de aripă se escorteze la Medveş doi țigani foarte suspecți pentru a fi confrontați. Numiții gendari insĕ n'au voit se treacă cu gâtlanul uscat peste hotarul orașului, ci au intrat cu prisonerii lor intr'o crișmă din Maere. După puţin timp a venit și lăcătariul Iosef Szataray, pe a cărui conto gendarii beau bărbăteşte. Szataray nu-şi cruța punga și vinul venea ca ploaia. Țiganii erau inchiși intr'un grajdiu al crişmei. După ce s'a intunecat țiganii au fost aduşi in crişmă și au fost tractați cu rachiu. Gendarii, provedụți deja cu puternice caiere de pĕr țigănesc, nu s'au mulțumit cu beutura gratuită, ci au vrut se aibe și petrecere și astfel țiganii au trebuit se joace pe comandă in crişmă. Pe lângă mari cuantități de rachiu insĕ Țiganii se mai indopau și cu pălmi cât numai incăpea in ei. Intr'acea birtul se umplù de persoane civile cari cu groază se uitau la orgiile gendarilor beți și escedenți, eară inaintea căşii se adunase o mulțime de oameni, când deodată și spre groaza publicului gendarii se arĕtară că sunt bătăuşi de soiul cel mai primeşdios. A venit adecă in crișmă și măestrul pardositoriu de 65 ani Ioan Nedici pentru ca se cheme acasă pe fiul sĕu Ioan, căsap de 34 ani, care incă era in crişmă. Moşneagul pardositoriu (Pflasterer) vĕdĕnd infiorătoarele lucruri ce se intêmplă a indresnit se facă observarea: că este de tot necuviincioasă această purtare a gendarilor. Insĕ de abia a scos bĕtrânul vorba din gură și gendariul Dringó a și tras una groaznică cu sabia in capul bĕtrânului, care apoi năpădit de sânge a cădut la pămênt. Din această clipită apoi dorul de ucidere al gendarilor s'a arĕtat in forma cea mai infricoşată. Ioan Nedici junior, care a sărit in ajutoriul tatălui sĕu, fu tocat in cap cu butucul puştii de către gendarul Gelencser. In aceaşi clipită s'a amestecat și zidariul de 25 ani Stefan Brancu, care a smuls puşca din mâna gendariului și a alergat cu ea deadreptul la oficiul polițial din Maiere unde făcù arĕtare despre cele intêmplate. Gendarii in furia lor mai dederă vr'o câteva loviri grele bĕtrânului Nedici și apoi se luară după Brancu pentru ca se pună mâna eară pe puşcă. Cu această ocasiune dederă in cale de tata lui Brancu de 59 ani, de Ilie Brancu, care neştiind de nimica sta in poarta casei sale. In aceeaşi clipită gendariul Dringo trase cu sabia plină de sânge incă in capul bĕtrânului Brancu, care greu lovit a cădut cu un strigăt petrundĕtoriu la pămênt.

De abia acuma s'a infățişat o patrolă de gendari și una de ostaşi, recuirate de căpitanul suburbiului. Aproape intreg suburbiul s'a resculat la știrea acestor lucruri și poliția de abia a fost in stare se susțină ordinea in strade. Gendarii doritori de uci-

---

Despre om.

— Un studiu popular de P. Popescu. —

Omul ca ființa rațională in comparațiune cu animalele neraționale.

Eu — sufletul — intrebuințez corpul spre scopurile mele. Eu insĕ nu sum corp; căci eu și corpul nu e tot una, corpul e ceva deosebit de mine. Eu vĕd lumina și colorile; eu deosebesc intre lumină și intunerec, intre roşu, galben, verde, vênĕt ş. a. Eu aud sunetul cântarei și a instrumentelor; eu deosebesc tonurile, și anume: ce e sunetul tunului și vijăitul rîului. Eu deosebesc mirosurile, ştiu care mâncare și beutură e gustuoasă, dulce sau amară. Eu simțesc căldura sau frigul, simțesc ce e umĕd sau uscat. In fine deosebesc intre neted și aspru, intre rotund și colțuros. Aceste toate le fac eu — sufletul — pentru că corpul nu-și poate intipuí lumina, nu cunoaşte colori, nu ştie deosebí sunetele ş. a.

Eu susțin unele intêmplări trecute, simțesc cele presente și prevĕd și unele viitoare. Eu comparez cele trecute cu cele presente, și cele presente cu cele viitoare. Se poate dice: sufletul nu se vede, ear corpul se vede. Bine! inima incă nu se vede; dar mişcarea ei se simțeşte, poterea-și dice dară, că nu este inimă? Sau dacă am simțit o mişcare de aer, care se numeşte vênt — aş putea dice: că nu este aer, deoare-ce nu-l vĕd ca corp.

Aşa dară multe lucruri esistă, cari nu le vedem, dar le cunoaştem de pre activitățile lor. Se dicem d. e. că un călĕtoriu a ajuns intr'un deşert, unde mult timp n'a vĕdut nici un om. De odată insĕ vede in năsip neşte figuri făcute in forma literilor, se uită la ele și de odată își intipueşte „Hominum vestigia video". (Vĕd urme de om). Prin urmare acel călĕtoriu nu vede oameni, dar vĕdĕnd urme și semne de om, își intipueşte, că trebue se fie oameni in acel deşert; că animalele nu pot face astfeliu de semne.

De și proprie ce e sufletul nu ştim, dar cunoaştem esperințele activităților sale. Prin ochi vede, prin urechi aude, prin nas miroasă, prin limbă și ceriul gurei gustă, și prin tot corpul pipăie. Aceste activități sunt esterne, eară pofta de a mânca, a lucra ş. a. sunt activități interne. Prin urmare simțirile sufletului sunt esterne și interne.

Simțirile interne representează activitățile presinte atunci d. e. când vĕd o icoană, aud un sunet, miros o rosă, gust mierea sau simțesc căldura focului. Eară dacă acelea activități au trecut — s'au implinit — mi-le aduc inainte prin representațiune, d. e. tipul sau figura carea am vĕdut'o inainte de aceasta cu câteva dile, mi-o intipuesc de și nu o vĕd acuma. In fine dacă îmi intipuesc lucrurile sau intêmplările, care pot se-mi vină mâne, poimâne sau preste mai mult timp, dic: că cuget sau prevĕd in viitoriu. Drept acea simțirile sunt representațiunea presentului, aducerea aminte a trecutului și prevederea viitoriului.

Animalele incă au cele cinci simțiri d. e. Cânele prin ochii lui deosebeşte pre un străin de stăpânul sĕu. Audul lui îl face atent, când stăpânul îl strigă pre nume. Prin mirosul lui află urma vênatului și deosebeşte soiuri de bucate. Prin simț deosebeşte căldura și frigul ş. a. Omul insĕ cu mult mai bine intrebuințează simțirile lui. El e cu atențiune la toate obiectele, până ce animalele numai acele obiecte le observează, ce sunt spre folosul sau stricarea lor, d. e.: Oaia nu consideră carnea, eară vulturul din depărtare observează cadavrul. Epurele tremură când aude cânele lătrând, eară de cântecul privighitoarei e nepăsătoriu.

Omul observează nu numai obiectele ce îi sunt lui folositoare ori stricătoare, ci toate obiectele ce se află in pregiurul sĕu; el admirează

dere sunt arestaţi in casarma de gendari. Starea greu răniţilor bĕtrâni N e d i c i şi B r a n c u este după spusa medicilor foarte periculoasă. Tribunalul criminal incă face investigaţiunile de lipsă. — Credem că din a noastră parte nu mai este trebuinţă acuma de nici un comentariu. Faptele vorbesc de sine de ajuns.

Din legile ţĕrii.

Legea despre economia şi poliţia de câmp.

Capul VIII.

Despre comunitatea de dealuri.

(Continuare.)

§. 66. Acei proprietari, cari decid resădirea viilor perite sau plântarea de vii noue după ce s'a constituit comunitatea de deal, pre cum şi aceia, cari se primesc in comunitatea de deal după ce aceasta s'a constituit, aceia sunt datori in proporţiune cu averea lor a plăti posterior ratele lor speciale in cassa comunităţii de deal pentru coperirea speselor avute cu acele lucrări de cari vor avê folos in viitoriu (§ 64, punct 2 şi 3).

Dacă comunitatea de deal sustă de mai puţin ca de trei ani, atunci suma posterior solvindă nu poate fi mai mare ca suma, ce ar fi avut respectivul proprietariu se plătească dacă era membru deja la infiinţarea comunităţii. La din contra dacă comunitatea sustă mai mult ca de trei ani, atunci comunitatea decide, că in ce mĕsură şi sub ce condiţiuni dă favoruri unui astfel de membrii al comunităţii.

§. 67. Taxele comunităţii de deal se eiectează ca şi darea publică deodată cu aruncul de dare in satele unde este arunc de dare şi se incasează deodată cu acele dări publice; raţiociniu insĕ se face separat despre acesti bani şi se dau in samă antistiei comunităţii de avere.

Unde arunc de dare comunală nu este, acolo venitele comunităţii se eiectează separat şi se incasează prin antistia comunităţii de deal.

§. 68. Trebile comunităţii de avere le poartă:

1. Adunarea generală; 2. comitetul şi 3. judele de deal, ai comunităţii de deal.

§. 69. Membru al adunării generale este fie-care proprietariu, care se ţine de legătura comunităţii de deal.

Pentru aducerea de concluse valide este de lipsă maioritatea absolută a maiorităţii. Fie-care proprietariu de opt sute stângini cuadraţi are un vot; fie-care opt sute stângini cuadraţi dau câte un vot.

Mai multe voturi ca un pătrariu al tuturor proprietarilor comunităţii de deal nici un proprietariu nu poate esercita in numele sĕu propriu. (Va urma).

Cronică.

Reuniunea invĕţătorilor gr. or. din tractul protopresbiteral al Timişoarei îşi va ţinĕ conferinţa sa anuală la 29 Septembre (11 O c t o m v r e n.) in T i m i ş o a r a, suburbiul Fabric in şcoala de băieţi de la biserica st. Ilie.

Comitetul reuniunei, care s'a intrunit in Timişoara la o şedinţă sub presidiul dlui invĕţătoriu Emeric A n d r e e s c u a hotărît, ca cu acea ocasiune sĕ se ţină şi o petrecere in sala bereriei din Fabric, la care vor cânta corurile române din Fabric şi Maiere mai multe piese alese, afară de aceea se va da şi o representaţiune teatrală de Alexandri „P e a t r a d i n c a s ă" prin concursul binevoitoriu al inteliginţei din loc. Venitul curat e destinat pentru sporirea fondului reuniunei. Program detaiat, se va publica mai târdiu.

Nu cumpĕraţi nimic de la panslavi. Patrioticele din capitală aduc cu mare bucurie şi cu şi mai mare murdărie de stil ştirea, că patrioticii maghiari din comitatul Trencin au respândit un apel in care se provoacă publicul patriotic al acelui comitat sĕ nu mai cumpere nimic, nici barem de o groşiţă, de la comercianţii şi industriaşii panslavi, pentru ca — vedi Doamne — prin aceasta sĕ le taie pofta de-a mai face oposiţie politicei fericitoare a puternicilor din acel comitat. Apoi după unele reflecsiuni specifice maghiare la adresa comercianţilor şi industriaşilor „panslavi" patrioticele patentate continuă astfeliu: E de dorit, ca maghiarimea se proceadă preste tot locul astfeliu contra domnilor naţionalişti"...... Bine, bine, domnilor patrioţi. Dar' cum stăm cu mânia voastră sforăitoare la adresa diarului „Der Freimüthige", care — cu tot dreptul — recomandă cetitorilor sĕi catolici se cumpere numai de la creştini? Dar' dacă toate naţionalităţile ar dice: nimic de la comercianţi şi industriaşi maghiari!? Ce credeţi, cine va rĕmânĕ cu buzele umflate?.... Deci, mai domol cu vitejia!

Nou oficiu telegrafic. Ministrul de comerciu a conces, ca oficiul postal de la Moriczfeld, comitatul Timiş, sĕ fie impreunat cu oficiul telegrafic.

Voluntarii. Din raportul ministrului de resbel comun ces. şi reg. presentat delegaţiunilor din est an aflăm, că in periodul de la 1889—1893 Septemvre 30, au servit la olaltă 13,101 voluntari. Dintre acestia au fost din Austria 8463, din Ungaria-Croaţia 4638. Esamenul de oficer l'au depus din Austria 84%, 12% au cădut, 4% au repăşit; din Ungaria-Croaţia au depus esamenul 84%, au cădut 14% şi 2% au repăşit. Al doilea an au servit 509 ungaro-croaţi, 865 austriaci.

Cholera in Maramurĕş. Foile patriotice mărturisesc pe faţă că guvernul din Budapesta a luat aşa minunate mĕsuri preventive contra cholerei asiatice, ce grasează in Galiţia invecinată, in cât după ştirile cele mai noue cholera asiatică a trecut deja şi in comitatul invecinat Maramureş, unde mai ales in unele ţinuturi răpeşte di de di o mulţime de jertfe. Comitele suprem insuş, baronul Rosner s'a ingrozit şi a fugit la Pesta sĕ se inţeleagă cu ministrul de interne. Din acest comitat infricoşata boală epidemică insĕ a trecut şi in comitatul Pojonului, unde in mai multe comune s'a ivit in mod inspăimĕntătoriu.

Controla militară. Pe teritoriul comandei de intregire nr. 33 controla se va ţinĕ in oraşul Vinga in 2 Octombre, in cercul Vingei in 3, 4, 5 şi 6 Octombre, in Aradulnou in 8—13 Octombre, in Lipova in 15—19 Octombre nou. Controla posterioară se va ţinĕ in 21 şi 22 Octobre nou in Arad.

Controla glotiştilor. Din cele mai noue dispoziţiuni ale ministrului de honvedi se vede, că a sosit timpul ca şi glotiştii sĕ se presenteze la controlă. Bărbaţii cari se ţin de gloata de pe teritoriul oraşului Arad se

---

toate creaturile lui Dumnedeu. Animalele din contră nici odată nu-şi ridică ochii lor la ceriu, ca se privească bater stelele. Omul e curios a cunoaşte toate animalele, plantele şi mineralele; el se interesează despre evenimentele timpurilor, fenomenele naturei ş. a. O găină căutând grăunţe prin gunoiu nu observează un metal sau o peatră preţioasă. Câţi medici seeţiunează cadavrele numai ca se esperieze morburile. Câţi astronomi esaminează corpurile cereşti, nopţi intregi, chiar in timpul cel mai geros. Câţi invĕţaţi cu abnegare de sine intreprind călĕtorii prin locurile cele mai neumblate şi periculoase: prin deşerturi, pre Mare, prin peşteri şi chiar prin munţii cei mai inalţi, numai din indemnul de a cunoaşte lumea şi fenomenele naturei.

Drept acea simţirile omului sunt cu mult mai inaintate, de cât a le animalelor. Animalele sunt donate de la natură mai cu seamă cu acelea simţiri, cari le sunt mai folositoare, d. e. Vulturul vede din depărtare cadavrul, eară cânele miroasă vênatul. Intre oameni incă sunt mulţi care au acest don al naturei. Se enărează: că un călĕtoriu cu numele Direville umblând prin America a intreprins o vênătoare in societatea mai multor Indieni. Ajungĕnd la o baltă mare care era inghiăţată — fiind gerul foarte mare — şi dincolo de baltă era un deal, unul dintre Indieni mirosi un urs din depărtare de un pătrariu de oară, şi arătă direcţiunea dincotr'o îi vine mirosul. Merseră vênătorii intr'acolo, şi in adevĕr aflară animalul.

Animalele incă susţin ceva din trecut şi îşi aduc aminte câte de ceva. Un câne îşi recunoaşte pe stăpânul sĕu, de şi nu l'a vĕdut un timp indelungat. O mâţă carea a fost bătută din culină pentru lingărituri, in presenţa bucătăresei, nu cutează a lua nimica; pentru că îşi aduce aminte de bătaiă. Caii cari s'au indătinat a se abate de multe-ori la o casă sau restaorant stau cu căruţa acolo, fără de a-i opri stăpânul lor. Animalele insĕ totuşi au slabă memoriă; pentru că ele simţesc numai unele lucruri, cu care au de a face. Omul insĕ observează şi le judecă, şi prin acea tot mai tare îşi intăreşte memoria. El observează bine un oraş, o persoană, aude o intêmplare, care îi face inpresiune in inima lui. Aceste îi rĕmân lui neşterse din memoriă de multe-ori până ce trăieşte.

Limba e mijlocul principal, prin care omul îşi căştigă cunoştinţa obiectelor, şi prin care îşi intăreşte mintea şi raţiunea. Numirea obiectelor, a insuşirilor, a activităţilor, îi intăreşte intru atâta memoria, in cât de şi nu a vĕdut ceva obiect, ci numai a audit despre el, îi stă inprimat, ca şi când l'ar vedea, d. e. Oare cine n'a vĕdut Budapesta, dar' a cetit sau a audit, că e un oraş mare — şi că Buda stă de a dreapta Dunării, eară Pesta de a stânga. Aici îşi intipueşte Dunărea ca un rîu, ce curge printre aceste oraşe.

Alt mijloc spre intărirea memoriei e scrierea. Prin scriere se păstrează ştiinţele şi istoriile cele mai vechi; pentru că de şi oamenii prin enărare lasă ceva memoriă următorilor, totuş acelea nu se păstrează fidel ca cele scrise. Un prunc de 6—12 ani, cetind şi invĕţând poate şti multe lucruri, care s'au intêmplat inainte de aceasta cu sute şi mii de ani. Omul mai are şi alte mijloace ajutătoare, prin cari îşi renoeşte memoria, d. e. ca se nu uite un lucru momentos, ce are de a-l indeplini, leagă un nod la batista de posunari, carea e sigur că o poartă cu sine, — şi o ia mai de multe-ori la mână — privind acest nod, nu uită ce are de a inpliui. Toate aceste mijloace nu le au animalele; aşa dară nu e mirare că memoria lor e mai slabă de cât a omului.

(Va urma).

vor presenta la controla din est an in dilele din 8, 9, 10, 11 și 12 Octombre n. a. c. in Arad. De gloate se țin toți cei născuți in anii 1852—1875 și au capětat ca atari un certificat special roșu ca focul. Informațiuni mai deaměruntul in sate și orașe trebue sě dee notariul sau respectivul organ al antistei comunale insărcinat cu aceste agende militare. In Arad controla se va țině la comanda de gloate numěrul 25, a nume in localitățile casarmei și in ordine cronologică după ani.

Omor pentru csárdás. In Mișcolț mai mulți ficiori se ocupau cu despoiarea cucuruzului intr'o casă privată. Pentru insuflețirea lucrătorilor stăpânul casei a adus țigani se cânte din lăută. Deodată lăutarii trag csárdáșul. Tiněrul Hendrik se necăjește foc și strigă se tacă musica, căci nu-i aici locul pentru csárdás; trăgă ei csárdás ungurilor. Bordás îi reflectează in cuvinte nealese vătěmătoare. La aceasta Hendrik a scos cuțitul din tureacul cioboatelor și l'a implântat până la manunchiu in peptul lui Bordás care a cădut mort la pămênt. — Iacă urmările silei și a octroării csárdáșului acolo unde acest joc nu-i dorit și nici nu-i bine vědut.

Un copil răpit de Țigani. Peregrinagiul de la Sântă-Maria din Bănat la Maria-Radna a fost și in est an imposant. Au luat parte mai multe mii de evlavioși. In vălmășala cea mare un băiat de 2 ani a dispărut de lângă mama sa. După o căutare mai indelungată au găsit copilul la o caravană de Țigani intr'o stradă laterală. Mâna dreaptă a copilului a fost deja mutilată. Caravana intreagă a fost escortată la judecătoria cercuală reg. din Radna.

Felurimi.

Bibliotecele statelor-Unite. Despre bibliotecele publice ale Statelor-Unite s'a publicat de curênd o statistică interesantă din care resultă, că cele mai multe biblioteee publice le are statul Massachusetts, a nume 212 cuprindênd cam 2,800.000 tomuri, din cari s'ar veni pe fie-care locuitoriu cam 1250 tomuri. Urmează apoi statul New-Hamphire cu 42 biblioteee cuprindênd 175.000 tomuri, din cari se vin pe 1000 locuitori câte 464 tomuri. In locul al treilea e statul Illinois cu 42 bibliotece, din cari 130 tomuri se vin pentru fie-care locuitoriu. Bibliotecele sunt inființate partea cea mai mare din contribuiri benevole. Astfeliu pentru biblioteca din Chicago d. e. Ioan Crerar a dat 3 milioane, ear' N. W. Newberg 2 milioane dolari. In New-York familia Astor a dat bibliotecei 2 milioane dolari. — La noi ? . . .

Economiă.

De ale căilor ferate. Mersul de carnă al trenurilor de stat s'a statorit deja. Schimbările făcute sunt puține și neesențiale. Pe noi ne interesează mai cu seamă următoarele: Trenurile nru 601 și 602 (cunoscute adi sub numele tren espres român) ce comunică intre Budapesta—Arad—Timișoara vor comunica ca trenuri accelerate provědute cu vagoane de clasa a doua. — Mersul trenurilor intre Arad și Timișoara se va schimba astfel: de la Arad va pleca dimineața un tren la Timișoara și de la Timișoara un tren seara la Arad. Prin aceasta trenul sosit din Arad va avé legătură directă spre Buziaș și spre Orșova, ceea ce până acuma n'a fost spre cea mai mare supěrare a multor călětori. —

„Luceaferul" institut de credit și de economii societate pe acții in Vêrșeț este constituit. Ioan Cocoră este director esecutiv, Dl advocat Simeon Moldovan director substitut, Dl adv. Dr. Petru Zepeniag jurisconsult, Dnii Antoniu Crenianu adv., Iosif Tămășel, Antoniu Popoviciu, Avram Corcea preoți, Ioan Stoica, Pavel Corcea și Adam Barbu membrii direcțiunii, Dl George Terzěu comptabil și Constantin Murěșanu cassariu. —

Esposițiunea de vite in Vêrșeț. In 17 Septembre n. s'a ținut in Vêrșeț esposițiunea de vite de prăsilă, arangiată de societatea economică a comitatului Timiș. Pentru premii orașul Vêrșeț a dat 100 coroane, societatea economică a dat 200 coroane, ear comitatul Timiș 50 coroane. Au participat 29 espunětori cu 60 dărabe vite de prăsilă de diverse soiuri și etăți. Juriul, in care n'a fost nici un Român, s'a constituit sub presidiul primariului Vêrșețului. Intre premiați găsim și pe următorii proprietari-economi români: Dim. Berteu, Vas. Miuța cu câte 50 coroane, Ioan Vațcu cu 25 coroane, Ios. Țěran și George Maiogan cu câte 16 coroane, Tanasie Ceici cu 5 cor. toți din Voivodinți; Nic. Popa din Solcița cu 16 cor., pentru vite de prăsilă frumoase. — La anul viitoriu earä se va arangia o astfel de esposițiune. Orașul Vêrșeț va da pentru premii 200 coroane. —

Esposițiune internațională de galițe. Reuniunea regnicolară pentru prăsirea de galițe va arangia sprijinit de ministeriul de agricultură o esposițiune de galițe internațională in Dobrițin in dilele de la 7 până la 11 Octombre n. —

Stațiuni de armăsari. Pentru anul viitoriu s'au statorit următoarele stațiuni de armăsari in comitatul Timiș: Bacova, Bavaniște, Detta, Gataia, Carlsdorf, Satu-mic, Cubin, Lipova, Majláthfalva, Máslak, Moriczfeld, Mramorak, Sân-Petru-german, Orczidorf, Parța, Recaș, Rittberg, Schöndorf, Satu-nou, Vêrșeț, Voiteg, Zádorlak, Jebeliu, Ulma, Mehala, Ciacova, Buziaș, Giroc, Dêsánfalva și Deliblat cu câte doi armăsari. —

Premiarea cailor de prăsilă. Din indemnul prăsirii de cai in comitatul Timișului se va țině premiarea cailor de prăsilă in 14 Octombre in Aradul-nou și in 22 Oct. n. in Detta. Se vor distribuí 700 coroane premii. Pot concura toți prăsitorii de cai din comitatul Timișului cu cai potriviți prăsiți pe teritoriul comitatului Timiș. —

Ouě tari. Un esportor din Viena a comandat din Nyiregyháza un transport de dece lădițe de ouě cu câte 1440 ouě. Transportul a sosit și esportorul a fost recercat sě trimită 300 fl. numai de cât după primirea ouělor drept anticipațiune. Lădițele avênd greutatea corespundětoare esportorul a avisat telegrafice suma cerută. Când insě a deschis lădițele a găsit in ele câte 12 cărămidi de lut uscate in loc de câte 1440 ouě. Se pricepe că esportorul inșelat a oprit numai de cât tot pe cale telegrafică solvirea sumei asignate. De urma făptuitoriului insě n'a putut da. —

Agricultura in Persia. Pământul Persiei e din cele mai productive și — cu toată uscăciunea climatului și raritatea ploilor — agricultura produce nu numai destul pentru consumația țerei, dar incă permite un esport relativ considerabil pentru unele producte.

Astfel Persia exportează in India, in Rusia și Turcia grâu, orez, fructe uscate, bumbac, opium, tumbeki — unic in genul sěu — care, pe lângă marca consumațiune din țară, alimentează Turcia, Egiptul și dă loc la un export considerabil.

Trebue sě enumerăm și indigo-ul, șofranul și mai ales keune-ul din Yezo și din Kirman, al căruia decoct din frunze uscate și pulverisate servește in tot Orientul pentru vopsirea pěrului, barbei și mânilor.

Assa foctida, proprie Persiei, se expediază in Europa sub formă de masse neregulate, impachetate in rogojini (deci de mii de colecte pe an).

Pădurile die Mazadaran sunt asemenea un mare isvor de bogăție; in aceste păduri se găsesc in mare cantitate lemne pentru construcția corăbiilor și abanos.

Trestia de zăhar alimenta, in vremea veche, mii de frabrici de zăhar, mai ales la Ahroaz, care era centrul acestei fabricațiuni; in veacul al X-lea, orașul acesta a fost distrus și plantațiunile au fost pustiite și nimicite; trestia de zăhar se poate totuș ușor obține și ea se găsește și acum pretutindeni in Mazandaran. Actualmente se fabrică numai la Yezd un zăhar alb foarte rěu rafinat: zăharul acesta bogat in materii zaharifere, ar putea, prin mijloacele de rafinaj moderne, sě devie o mare sursă de bogăție. D'altmintrelea, pe lângă trestia de zăhar, sfecla e foarte abundentă in Persia și dă, prin cultură, produse escelente; ea e foarte dulce și presintă toate calitățile cerute pentru o bună fabricațiune de zăhar. Industria zăharului ar putea deci sě prospereze și sě impedece importul insemnat ce se face din Europa.

Țěranul persan, in munca câmpului, e foarte rutinar; el nu face de cât ce-a apucat din părinți; ori-ce inovație i-se pare suspectă, ori-ce esperiență periculoasă. Singurul lucru care poate se infrângă această țínere instinctivă la obiceiurile vechi, la instrumentele vechi și la vechile metode, e vederea resultatelor căpětate prin metode noui. Persanul e foarte inteligent; el își va modifica sistemul de muncă, de indată ce va vedea că are un interes positiv sě facă aceasta.

Mijlocul cel mai sigur, deci, pentru a impinge Persia spre progres pe terenul acesta, e de a pune sub ochii cultivatorilor persani — prin esperiențe destul de intinse — resultatele ce pot se dea o cultură inspirată de sfaturile științei și debușeul pe care-l pot deschide comunicațiunile artificiale.

Higienă.

Vaccinare contra mușcăturei de șerpe. De vre-o câteva dile petrece in Paris un anumit Oleta din Guinea, care in patria sa de preste Mare ocupă lefteria de agent de vênătoare și de salubritatea publică. Pre lângă acestea Oleta se ocupă și cu vaccinarea contra mușcăturei de șerpe, carea o face după următoriul metod: Dacă cineva e mușcat de șerpe veninos, Oleta îl unge numai de cât cu un feliu de pflastru compus de el insuși, ceea ce causează pacientului deliriu de câte 3—4 dile, după care apoi respectivul devine immun față de ori ce mușcături de șerpe. — Oleta se bucură in Guinea de mare renume fiind din partea indigenilor in general considerat de vrăjitoriu. Acum dênsul petrece in Paris, ca se obțină diploma de doctor.

*

Urmările fumatului. Trebue se ne dăm bine sama despre nrmările fumatului, deoare-ce vedem, că de și abia pe la inceputul acestui veac s'a introdus și in părțile noastre obiceiul fumatului, el a luat intinderi așa de mari, in cât astăḑi nu numai din punctul de vedere al ruinării sănĕtății, ci chiar și din punctul de vedere al marei risipe ce se face cu tutunul, trebue se ne insufle serioase ingrijiri.

E lucru ușor de esplicat, că fumătorii ca oameni pătimași, cum sunt, se silesc a-și ascunde slăbiciunea lor susținând sus și tare, că fumatul nu este nici o nenorocire: sănĕtatea nu se ruinează, ear cheltuiala este un bagatel.

Că ce „bagatel" este cheltueala, ce se face cu fumatul, ne-o dovedesc mai bine bugetele statelor, cari in fie-care an au venite de multe milioane numai din tutun. In ce privește influința fumatului asupra sănĕtății, de ajuns ne este se știm și numai atât, că otrava așa numită nicotină, ce se află in tutun, este atât de grozavă, in cât ajunge se puni din ea câteva picături pe limbă, ori pe pelița ochiului unui animal, ca acesta se fie la moment lovit de o moarte fulgerătoare. Chiar și numai frunḑe de tutun puse pe o rană pot se invenineze intreg sângele și se pricinuiască moarte, cum de multe ori s'a intêmplat; pe când alții au fost otrăviți și au murit singur numai prin inghițirea unei anumite cantități de tutun. Chiar și mirosul tutunului est otrăvicios. Intr'o casă, in care se aflau 60 chilograme de tutun durmind odată trei oameni, doi din ei au murit, ear unul numai cu greu a putut fi re'ntors la viață.

In fața acestor fapte, cine ar mai putea se ascundă urmările primejdioase ale fumatului? Eată și constatările, ce le face in privința aceasta cunoscuta revistă medicală din București, „Apărătoriul Sănĕtății", — constatări, pe cari le recomandăm atențiunei poporului nostru, mai ales insĕ părinților, cari ar trebuí cel puțin pe fii lor se-i scutească de aceasta nenorocită boală a veacului:

Sistemul nervos suferă de efectele tutunului: pierderea memoriei, tremuratul, amețeli și diverse dureri se pun pe socoteala tutunului la mulți fumători.

S'a observat mai ales perderea de memorie pentru numele proprii, causată prin abusul de tutun.

După un exces de tutun s'a vĕḑut chiar afazia trecătoare, adecă neputința de a putea vorbí de și toate celelalte funcțiuni ale creerului erau integre.

Se vede că nicotina, cu predilecțiune, otrăvește acel centru nervos al creerului, care presidează la memorarea numelor și vorbelor.

Tubul digestiv suferă de efectele tutunului.

Dinții, in genere, sunt in cea mai rea stare: se ingălbinesc și se cariază cu cea mai mare inlesnire. Gura este totdeuna iritată (intăritată), mai ales la fumătorii din lulea cu ciubuc scurt.

Prin iritațiunea prelungită, pelița gurei se acoperă de plăci albe, lăptoase, numite ale fumătorilor, și cari sunt produse prin ingroșarea mare a solḑului peliței gurei, care a suferit de iuțeala tutunului pe timp indelungat.

S'a afirmat cumcă iritațiunea indelungată a buzelor cu un ciubuc scurt, adecă cu multă iuțeală și căldură in el, ar provoca un fel de cancer al buzelor.

Laringele iritat prin fumul cald, prin vaporii reșinoși și acrișori ai tutunului, se inflamă in mod cronic.

Fumătorii au mai des granulațiuni in gât, sau faringita și laringita granuloasă, boale cari intrețin rĕgușala in voace și cari provoacă tusĕ, care scoate din gât un liquid cleios, cel puțin in fie-care dimineață.

Nepofta de mâncare este regulă la fumătorii mari: digestiunea e grea și insoțită de rîgăituri acre.

Acțiunea vătĕmătoare a tutunului asupra sistemului circulatoriu, adecă asupra inimei și asupra vaselor in cari circulă sângele, este afară din ori-ce indoială.

In adevĕr, tutunul sau mai bine ḑis puterea lui nicotinică, turbură regularitatea bătăilor cordului, provocând palpitațiuni, adecă bătăi de inimă precipitate și intermitențe, adecă lipsuri de bătăi in șirul bătăilor inimei.

Fumătoriul simte, că inima și arterele din când in când incetează de a mai impinge sângele in corp și acea simțire este sinistră, amenință cu moartea.

Asemenea turburări in regularitatea circulațiunei sângelui le are fumătoriul vechiu, mai ales și mai totdeuna cătră seară, adecă când au ajuns a consuma cea mai mare cantitate de tutun.

Sub acțiunea tutunului **funcțiunile generațiunei** sĕ têmpesc. Acest fapt s'a constatat la lucrătorii in manufactura de tutun, s'a observat ceva mai mult: lĕpădări dese la lucrătoarele din această manufactură.

Copii lor, ce se pot naște la termen, sunt piperniciți și slăbiți.

Organele simțurilor sufer asemenea de acțiunea tutunului: unii fumători perd cel puțin fineța gustului, alții 'l perd cu totul. Cei ce prisează, perd mirosul și capĕtă inflamațiuni cronice ale nasului, cari de multe ori se intind până in urechi prin trompele acestora, ce se deschid in gât, aproape de deschiderea posterioară a nărilor.

In chipul acesta, de și indirect, tutunul poate parvení se turbure și auḑul.

In cât privește vederea, la mulți fumători sĕ turbură, in deosebite moduri; adecă se pune inaintea ochilor, ca un fond, care nu permite vederea de cât impregiurul lui; d'odată cu această turburare suferinḑii mai perd și facultatea de a deosebí colorile, cari le cofundă una cu alta.

*

Corpul omenesc. Din cele mai vechi timpuri, omul s'a nisuit sĕ-și studieze corpul sĕu cu toate condițiunile vieții. E de admirat cât de adânc a pătruns spiritul speculativ al omului in misteriile naturii. De și multe lucruri sunt incă cu totul neesplicabile, altele stabilite numai in mod ipotetic, totuși totalitatea cunoștințelor sigure merită admirare. Iată câte-va lucruri interesante:

Un om mare are trebuință pe fie-care ḑi de 10,000 litri de aer ca sĕ poată trăi. Atâta aer respiră omul. La o respirație obișnuită, plămânii cuprind cam 3000 centimetri cubici de aer.

Cantitatea sângelui din corpul omenesc stă in raport cu greutatea corpului și e de obiceiu cam cinci chilograme. Această cantitate de sânge aleargă prin tot corpul cam in 23 de secunde

Greutatea corpului omenesc atârnă de hrană, de vîrstă și de mișcare in aer. Un medic englez a hotarît greutatea corpului in diferite epoce ale vieții astfel: Indată după naștere băeții cântăresc cu ceva mai mult de șease punḑi englezești, iar fetele cu ceva mai puțin de cât șease punḑi, (un pund este egal cu 0,454 chilograme). In cursul celor douispreḑece ani dintâiu ai vieții, greutatea e asemeni la băeți ca la fete, de aci inainte greutatea bărbaților crește mereu. Băeții de la 20—24 cântăresc in termen mijlociu 143 punḑi englezești, pe când fetele in această vêrstă cântăresc abia 110—120 punḑi. Bărbatul are cea mai mare greutate intre 35—40 de ani, de aici inainte greutatea corpului nú poate sĕ mai crească; corpul femeilor insĕ până la 50 de ani continuă a deveni tot mai greu și ajunge până la 128 de punḑi. La bĕtrânețe atât corpul bărbaților cât și al femeilor cântărește de 5 ori mai mult de cât la naștere.

Numĕrul feliuritelor oase ale corpului omenesc e de 207, dintre cari 21 formează corpul, 58 formează trunchiul, 66 formează brațele și 62 picioarele. Dacă socotim aici și cei 32 de dinți și cele 6 oase moi ale urechii, avem 245 de oase.

De altfel la copii numĕrul oaselor e mult mai mare, pentru că multe oase sunt compuse din bucățele despărțite, cari mai tărḑiu concresc.

Interesante sunt cercetările asupra gradului de căldură și de frig, pe care îl poate suporta organismul omenesc. In acest punct călĕtorii de la polul nordic ne au dat multe doveḑi. Aceștia spun din experiență că la frig continuu și mare corpul omenesc inlemnește, ori cât de bine ar fi imbrăcat cu haine călduroase. — Omul nu mai poate face nici o mișcare, toate membrele incep sĕ te doară, simțurile incep incetul cu incetul sĕ disparâ: omul nu aude, nu vede, nu simte nimic, respiră incet și ca un automat, apoi incepe sĕ fie coprins de un somn cu neputință de biruit, care durează până ce omul moare pe nesimțite. Când temperatura corpului scade la + 15 grade Celsius, omul moare fără excepțiune; tot astfel omul moare când căldura corpului sĕ ridică la 45 grade Celsius, ceea ce se observă la toți oamenii bolnavi de friguri.

Multă osteneală și-a dat statistica se găsească date sigure asupra mortalității oamenilor și asupra causelor mortalității. Cea dintâiu ocupațiune a statisticei a fost sĕ afle in ce mĕsură este mai favorisat in fața morții bărbatul de cât femeea, săteanul de cât orășeanul, bogatul de cât săracul, lucrătorul de cât savantul. Un resultat insĕ abia s'a stabilit in câteva puncte. S'a constatat că mortalitatea la bărbați e mai mare de cât la femei și la orășeni mai mare de cât la săteni. Tot așa mortalitatea e mai mare in lunile de vară de cât in lunile de iarnă. — (Vatra.)

Posta redacțiunii.

Dlui I. B. in Lugoșel: Fără indoială jidanii vreau se ve necăgească și, dacă se poate, se ve și esploateze. Faceți fără amĕnare pași energici la capul comitatului și raportați-ne despre toate. Din a noastră parte, se pricepe de sine, aveți tot spriginul. Cele trimise incă le vom intrebuința.

Dlui P. D. in Șuștra: Am primit. Bine ai pornit. Causa dreaptă a poporului, a bisericei și a școalei sale trebue apĕrate cu toată resoluțiunea pe basa legii și fără considerațiuni.

Dlui D. C. in Feldioara: Comuna bisericească nu este obligată, ci statul s'a obligat a susținé pe invĕțătorí la cursul de limbă. Totul e numai apucătură și seducere.

Dlui coresp. din cercul Recaș: Toate le-am primit. Vor apare. Nu uitați: că cel ce se lasă tot călcat va fi.

Dlui S. P. in Sân-Miclăușul-mare: Vom face tot ce-i cu putință in interesul causei.

Têrgul de producte.

In piaţele din ţěrile esterne comerciul este mai vivace, preţurile sunt staţionare.

In piaţa din Bpesta comunicaţiunea şi comerciul e aproape ca in sěptěmăna trecută. Speciele de grâne principale se căutau. Ele variază in preţuri.

Grâu curat s'a adus puţin la têrg, nici era prea căutat. In sěptěmâna aceasta morile au favorisat puţin grâul de provenienţă indigenă, grâul străin nu prea era. Circulaţiunea sěptěmânei sě urcă la 250,000 măj metrice.

Ovesul. A fost mai puţin căutat. S'au vêndut vr'o 7 mii de măji metrice şi se plătea, aměsurat cualităţii, cu 5 fl. 90 cr. — 6 fl. 10 cr. per m. m.

Cucuruzul, s'a susţinut in preţ, in fine s'au vêndut cu 4 fl 95 cr.—5 fl 28 cr. Cucuruzul nou in Steinbruch lângă Bpesta se cumperă dacă este uscat cu 4 fl 99—5 fl 90 cruceri.

Grâul este fluctucant. Preţurile variau cu 6 fl 50—6 fl 71 cr.

Sěcara incă sau căutat, cumpěrătorii erau puţin reservaţi; din afară n'au sosit multe comande. Cu totul a fost o circulaţiune de 6000 măji metrice, iară preţul se stăbili in fine cu 5 fl. 18 cr. — 5 fl. 20 cr.

Sěcara de primăvară se da cu 4 fl. 60 cr. — 4 fl, 70 cr. in fine insě remase cu 4 fl. 72 cr. — 4 fl. 80 cr.

Orzul de nutreţ şi de fabrici a remas staţionar cel ungar cu 5 fl. 20 cr. — 5 fl. 40 cr. cel din esterne nu era mai scump şi se lua in fine cu — 5 fl. 80 cr. cu vamă cu tot.

Păstăioase. Nu se prea căutau din afară; preţurile erau: Păsula puțin căutată măre albă 5 fl. 50 cr. rotundă 6 fl. 25 cr. sură 5 fl. 25 cr. pistriţă 4 fl. 50 cr. pitică 7 fl. cr. Mazere 8 fl. 25 cr. — 9 fl. 25 ungară despoiată 16 fl. 10 cr. Linte, slab căutată, soiul mai slab 9 fl. mai bun şi despoiat, aměsurat soiului şi mărimei până la 20 fl. Mac sur 28 fl. vênět 32 fl. Chimin, din ţară nu este, cel ollandez 38 fl. (Toate se pricepe, per 100 kilogramuri).

Sěmênţuri. Sěmênţă de trifoiu 70—72 fl. de luţernă 64—68 fl. măzěriche 8 fl. 25 cr.— 8 fl. 75 cr. mohor 8 fl. 00 cr. — 8 fl. 50 (tot per 100 Kilogr.), de In 11 fl. 00 cr. — 12 fl. 50 cr.

Gogoaşe 10 fl 50— 12 fl 75.

Victualii. Preţurile preste tot scad incă la cei mai mulţi articoli. Gâsce 3—4 fl. Găine 80 cr. — 90 cr. — 1 fl. 20 cr. Coponi 1 fl. 80 cr. şi 2 fl. 60 cr. Ciurcan 3 fl. 50 cr. = 5 fl. — cr. Reţe 1 fl. — cr. — 1 fl. 30 cr. Pui 1 fl. 20 cr. — 1 fl. 50 cr. per păreche en gros.

Oauě, 50 până 52 dărabe 1 fl.

Cartofi (crumpiri, baraboi, mere de pămênt) au cădut cu 60 cr. la maja metrică: s'au vêndut galbini cu 2 fl. 00 cr. rosa nuoi 1 fl 60 cr. ca covrigii 2 fl 50 de fabrică 1 fl. 00 cr.

Prune sêrbeşti 8 fl. 30— 19 fl 20 cr. bosniace 9 fl. 37 cr. — 22 fl. 30 cr. — Lictar, 12 fl. 94 cr. — 14 fl. 50 cr. — Mierea destilată cu 33 fl. — Ceara, notează 153 fl.

Ceapa in cuantităţi mari a remas cu a 4 fl. 80 — Aiul 37 fl (per 100 Kilogr.)

Lâna. Têrgul a fost bine cercetat, comunicaţiunea mai viuă ca in sěptěmână trecută. Lână de vară brută 91 fl. vênětă mai slabă 89 fl. mai bună 114 fl. defectuoasă 75 fl.

Carnea de viţel. Têrgul bun. Tendenţa tare. Viţei vii 36 cr — 42 cr. tăiaţi 38 cr. — 52 cr. per Kilog. nesocotită darea de consum. — Mieii se ţin 5 fl 48 cr. — 7 fl 40 cr. părechia.

Porcii 44—52 cr. de chilă.

Unsoare de porc 52 fl. 50 cr. Clisă (slanină, lard) 44 fl. — 48 fl 56 cr. aměsurat cualităţii.

Piei brute. In sěptěmâna trecută s'au vêndut mai cu seamă piei de oaie, anume 6000 dărabe sêrbeşti cu 97 fl. — 2000 ardeleneşti cu 64 fl. şi 2600 macedonene cu 105 fl. per 100 kilograme.

Tariful zonelor

pentru căile ferate de stat reg. ung.

Valid din 1 August 1891

ntre Timişoara si urmatórele staţiuni.

Preţurile comunicaţiunii-vecine:

Pentru trenurile Personal = Omnibus sěu mestecate

Zona	I clasa	II clasa	III clasa
1	—.30 cr.	—.15 cr.	—.10 cr.
2	—.40 cr.	—.22 cr.	—.15 cr.

Staţiunile comunicaţiunii-vecine

	Zona		Zona
Beregseu	2	Szakálháza	1
Merczyfalva	2	Siag	1
Recasiu	2	Sant-András	1
Remetea	1	Jebel	2

Tariful de zone general

	Trenuri pers. omnib. sěu mest.			Trenuri accelerate		
Zona	I clasa	II clasa	III clasa	I clasa	II clasa	III clasa
1	50	40	25	60	50	30
2	1.00	80	50	1.20	1.00	60
3	1.50	1.20	75	1.80	1.50	90
4	2.00	1.60	1.00	2.40	2.00	1.20
5	2.50	2.00	1.25	3.00	2.50	1.50
6	3.00	2.40	1.50	3.60	3.00	1.80
7	3.50	2.80	1.75	4.20	3.50	2.10
8	4.00	3.20	2.00	4.80	4.00	2.40
9	4.50	3.60	2.25	5.40	4.50	2.70
10	5.00	4.00	2.50	6.00	5.00	3.00
11	5.50	4.40	2.75	6.60	5.20	3.30
12	6.00	4.80	3.00	7.20	6.00	3.60
13	7.00	5.30	3.50	8.40	6.50	4.20
14	8 00	5.80	4.00	9.60	7.00	4.80

Consemnarea statiunilor

şi a numerilor zonelor de cari se ţin acele staţiuni in comunicaţiunea cu Timişióra:

	Zona		Zona		Zona
Abony	13	Kis-Kőrös	13	Puszta-Tenyő	12
Alcsi	13	K. K. Dorozsma	8	Radna-Lippa	6
Algyő	8	Kistelek	9	Rakasdia	8
Anina	11	Kis-Szálás	12	Rácz-Szt-Péter	8
Arad	4	Kigyos	6	Remetea	1
Baja	13	Konop	7	Rekás	1
Bajmok	12	Cornea	9	Rom.-Bocşan	5
Bács Almás	12	Cŏrpa	7	Rőszke	8
Baziasiu	8	Kőtegyán	10	Sarkad	10
Beregseu	1	Krassova	10	Siag	1
Berzava	8	Kruşovacz	10	Sámson	10
Bichisiu	9	Curticiu	5	Sárafalva	7
Békesföldvár	8	K. Kun-Szálás	12	Soborsin	9
Bel.-Chiseteu	3	Kutvőlgy	10	Szabadka	10
Birda	3	Lesz	12	Sofronya	4
Bikity-Borsod	12	Lizzava	10	Szajol	13
Branyitzka	12	Lőkősháza	6	Szakálháza	1
Ciaba	8	Logosiu	3	Salonta	11
Csantavér	11	Maidan	9	Szarvas	12
Cs. Keresztur	13	Maros-Ilia	12	Szatymaz	8
Cséffa	12	Mehadia	11	Szeged	7
Csikeria	11	Merczyfalva	1	Szent-Audrás	1
Ciongrad	12	Mezőberény	9	Szent-Hubert	3
Csorvás	9	Mező-Keresztes	13	Szolnok	13
Detta	2	Mező-Tur	11	Szőregh	7
Deva	13	Militics	13	Stam. Moravicza	3
Fegyvernek	13	Mokrin	11	Tavankut	11
Biseric'a-alba	7	Moritzföld-Soşdia	4	T.-Szlatina	8
Félegyháza	11	Nagy-Kikinda	4	Teregova	9
F.-Vásárhely	13	Nagy-Kőrös	13	Topolya	19
Gataia	3	Nagy-Szt-Miklos	7	Topletz	12
Gavoşdia	5	Nagy-Várad	13	Topolovetz	2
Gerendás	8	Német-Bocsán	5	Totvárad	6
Gertenyes	4	Német-Ság	2	T.-Szt.-Miklos	11
Gurasada	12	Nyársapót	13	Uj-Arad	2
Glogovatiu	4	Oravitia	9	Vadkert-Tuzlar	13
Gyertyámos	1	Orczyfalva	1	Valkány	7
Gyoma	10	Orosháza	10	Valizzora	5
Gyorok	5	Oroszlámos	6	Varjas	1
Gyula	9	Orsiova	12	Váradpüspőki	4
Halas	12	O.-Bessenyő	6	Várad Velentie	13
H. Feketehegy	13	Őrményes	8	Verbász-Kula	13
Baile Erculane	11	Osi	12	Verciorova	13
Horgos	9	Palics	10	Versecz	12
H.-M.-Vásárhely	9	Paulis	6	Vinga	3
Jablonicza	10	Perjámos	8	Vojtek	9
Iassenova	6	Piski	13	Zsaguzsen	5
Iám	7	Podporány	5	Zám	12
Caransebes	6	Porta Orientalis	9	Zombor	12
Cavaran Sacul	5	Puszta Bánréve	12	Zsebely	3
Kecskemét	12	Puszta-Páka	12	Zsidovin	5
Kelebia	11	Puszta-Peteri	10	Zsombolya	3
Kétegyháza	6	Puszta-Poo	12		

Toate celelalte staţiuni se ţin de zon'a 14.

Preţurile bucatelor din piaţa Timişoarei.

De la 27 Septemvre 1894.

După notările societăţii „Lloyd" din Timişoara.

Grâu, greutatea cualit. 77 chilog. per 100 chilog.	5.60—5.65
„ „ „ 78 „ „ 100 „	5.70—5.75
Sěcară „ „ „ „ „ 100 „	4.75—4.80
Orz „ „ „ „ „ 100 „	5.30—5.40
Ověs, venturat per 100 chilogr.	5.35—5.40
Cucuruz, nou „ 100 „	5.70—5.75
Rapiţă, „ 100 „	9.40—9.50

Bursa de bucate din Budapesta.

De la 26 Septemvre 1894.

Grâu de primavară	fl. 6.74	—
„ „ toamnă	fl. 6.27	—
Ověs de toamnă	fl. 5.75	—
„ de primavară	fl. 6.10	—
Cucuruz per Mai—Iuni	fl. 5.76	—
„ „ Sept.—Oct.	fl. 6.13	—
Rapiţă	fl. 11.15	—

Bursa de Budapesta din 24 Septemvre 1894.

Datoriă de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000	4%	118.60
„ „ „ „ 10.000	4%	—.—
„ „ „ „ pr. 31 Mart.		118.30
„ „ coroane ung.	4%	95.40
„ „ „ „ pr. 20 Mart.	4%	95.10
Obl. căilor fer. orient. 1876	5%	124.—
„ „ „ de stat, 1889, aur.,	4½	127.50
„ „ „ „ „ „ arg.	4½	103.—
Obl. cu premii ung., 100.		153.50
„ „ „ „ 50,		153.50
Obl. de desdaun. regal., am., ung.,	4½%	101.—
„ „ „ „ croate	4½%	102.—
Bonuri rur. ung.	4%	96.—
„ „ croate	4%	99.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	145.50
„ hipot. croate, 100.,	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni, 100,		—.—
Datoria de stat com.. hărtia, Mai-Nov.	4²/₁₀	98.50
„ „ „ „ „ Febr.-Aug.	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul.	4²/₁₀%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Oct.	4²/₁₀%	98.50
Renta de aur austr.	4%	119.75
Datoria de stat austr. 1854. 250,	4%	150.—
„ „ „ „ 1860, 500	5%	147.—
„ „ „ „ 1860, 100	5%	159.50
„ „ „ „ 1864, 100		198.—
„ „ „ „ 1864, 50		198.—
Obl. oraş. Budapesta 1890	4½%	101.50
Obl. c. fr. bulg.	6%	119.—
„ cu prem. sêrb. 100 fr.	3%	38.—
„ „ „ „ „ „ (stamp. austr.)	3%	39.—
„ soc. p. reg. Temeş-Bega	5%	105.—

Scrisuri fonciare.

„Albina", inst. de econ. 5%	102.50
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	100.—
„ „ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ „ 5½%	101.—
„ de credit ardeleană 5%	100.—
„ „ „ „ 4¹/₁₀% 40 ani	99.—
„ „ „ „ 4¹/₁₀% 50 ani	98.50
„ credit fonc. din Sibiiu 5%	102.50
„ „ „ „ „ 5½%	—.—
„ „ „ „ „ 6%	—.—
„ „ „ „ „ 4½%	100.50
„ gen. din Sibiiu 110 5% 31.3 ani	—.—
„ „ „ 106 5% 40 ani	—.—
„ „ „ „ III. emis. 5%	102.50
„ „ „ „ IV. emis. 4½%	100.50
„ I. de credit din Timişoara 5%	102.—
„ I. „ „ „ „ 4½%	99.50
Imprumut. bancii ung. hipotec. 4%	128.—

Monede.

Galbenul ces. şi reg. tesc.	5.90
„ „ „ „ verig.	5.94
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.96
„ de 20 franci	9.92
20 marce	12.28
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. şi ung.	11.29
100 marce germ. in papir	61.37
„ „ „ de bancă pr. 31 Maiu	61.37

Sorţuri private.

Imprumutul oraş. Viena din 1874, 100	178.50
Sorţuri din Buda 40	63.—
„ „ „ st. austr.	65.—
Sorţuri reun. „Io-sziv" 2	3.30
„ „ „ austr.	3.60
„ crucea roşie 5	12.50
„ „ „ austr.	13.50
Obligaţiunile basilicei 5	—.—
„ „ bpestan	10.75
„ „ austr.	11.—
„ crucea roşie italien. 25 lire	12.50
„ „ „ „ austr.	13.50
Instit. de cred. austr. 100	200.—
Crucea roşie austr. 10	19.50
Sorţi Pálffy 40	58.50

Bursa din Bucuresci pe ḑiua de 20 Septemvre 1894.

EFECTE	Dobêndă	SCADENTA CUPOANELOR	OFERITE cu banĭ gata
IMPRUMUTURI DE STAT ROMANE			
Rentă perpetuă	5%	Apr.—Oct,	$100\frac{3}{4}$
„ amortibilă	5%	Apr.—Oct.	$97\frac{1}{2}$
„ „ din 1892	5%	Ianuarie Iulie	98
„ „ „ 1893	5%	Ianuarie Iulie	$98\frac{1}{2}$
„ „ $32\frac{1}{2}$ mil.	4%	Ianuarie Iulie	$84\frac{1}{2}$
„ „ 50 mil.	4%	Ianuarie Iulie	$83\frac{3}{4}$
„ „ 274 mil.	4%	Ianuarie Iulie	$85\frac{1}{2}$
„ „ 45 mil,	4%	Iunuarie Iulie	$86\frac{3}{4}$
Obl. căilor fer. rom. (conv. Schuldverschreibung)	5%	Ianuarie Iulie	—
Obl. de Stat (conv. rur)	6%	MaiuNoembre	$100\frac{3}{4}$
„ casei pens. a 300 leĭ	10	MaiuNoembre	277
IPMRUMUTURI DE ORASE			
Obl. ale com. Bucuresci 1883	5%	Ianuarie Iulie	$86\frac{1}{2}$
„ „ „ „ 1884	5%	MaiuNoembre	—
„ „ „ „ 1888	5%	Iun.—Dec.	—
„ „ „ „ 1890	5%	MaiuNoembre	$87\frac{1}{4}$
IMPRUMUTURI DE SOCIETATI			
Scris. func. rur.	5%	Iulie Ianuarie	92
„ „ urb. Bucuresci	7%	Iulie Ianuarie	102
„ „ „ „	6%	Iulie Ianuarie	100
„ „ „ „	5%	Iulie lanuarie	87
„ „ „ Iaşi	5%	Iulie Ianuaríe	$79\frac{1}{2}$
Obl. soc. de basalt	6%	Iulie Ianuarie	95

ACTIUNI	Ultim divid.	Valoarea Nominala	
Banca naţ. a Rom.	86	500	—
Soc. de asig. Dacia-Rom.	35	200	—
„ „ „ Naţionala	36	200	—
„ „ „ Patria	—	100	—
„ rom. de constructiuni	15	200	—
„ de basalt	30	250	—
„pentru fabr. hârtiei	—	100	—

MONETE	OFERITE cu bani gata
Napoleonul	—
Galbenul austriac	—
Coroana germană (marca)	—
Lira sterlină	—
Lira otomană	—
Imperialul rusesc	—
Florinul austriac de hărtie	—
Rubla de hărtie	—
Aur contra argint (agiul)	0%

SCHIMB	CURSUL
Londra . . cek	25 41
„ . 3 lnni	25.27
Paris . . cek	101
„ . 3 luni	100. 25
Francia . cek	—
„ . 3 luni	—
Viena . . cek	$203\frac{1}{4}$
„ . 3 luni	$201\frac{1}{4}$
„nap. (scurt)	—
Berlin . . cek	124.35
„ . 3 luni	123.70
Germania . cek	—
„ 3 luni	—
Amsterdam3 luni	—
Petersburg 3 luni	—
Belgia . 3 luni	99.90
„ . (scurt)	—
Elveţia . 3 luni	—
Italia . . 3 luni	—

CEREALE	Greuiatea in libre	OFERITE hectolitrul
Grâu	60	8
Porumb	60	5·75
Secară	—	—
Ovĕs	—	—
Orz	—	—
Rapiţă	—	—
Fasole	—	—

Invitare la prenumeraţiune.

„Foaia de Duminecă“ a diarului „Dreptatea“, apare odată pe sĕptĕmână in estensiune de cel puţin 8 pagine cu ilustrăţiuni, este intocmită pentru trebuinţele ţĕranului român şi costă

pe un an fl. 2

pe ½ an fl. 1

(„Dreptatea“ care apare in fiecare di de lucru costă 1 fl. pe lună, 12 fl. pe an. Cine abonează „Dreptatea“ capetă şi „Foaia de Dumineca“ gratuit).

Abonamentele se fac mai cu inlesnire prin mandate postale. Domnii abonenţi sunt rugaţi a insema pe cuponul mandatului foaia şi timpul pentru care trimit abonamentul, precum şi adresele lor corect şi legibil.

Adresăm inteliginţei noastre rugarea, se binevoiască a recomânda poporului de la ţară abonarea acestui organ menit a contribuí la educăţiunea politică, culturălă şi economică a poporului român.

Abonamentele se trimit la adresa Administraţiunei diarului „Dreptatea“ in Timişoara. (Temesvár, Stadthausgasse Nr. 4.)

Administraţiunea.

S'a tipărit in „Institutul tipografic, societate pe acţiuni“ in Timişoara.